

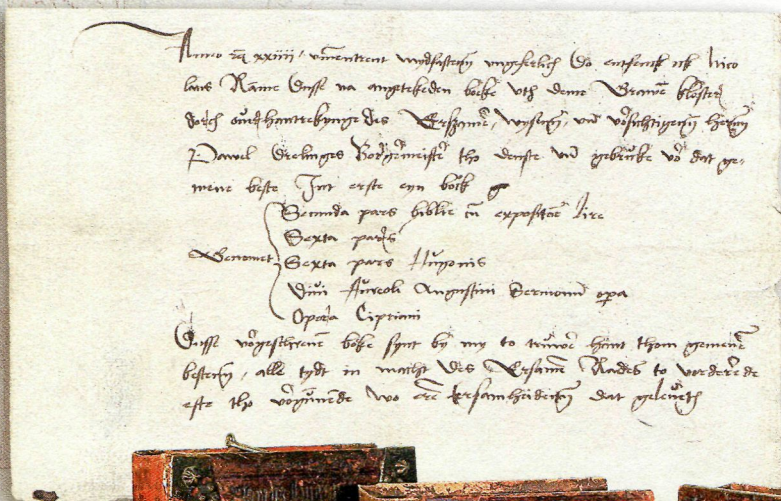
ANNO 1524

Latvijas Akadēmiskā bibliotēka

Bibliotēkas telpas no 1553. līdz 1891. gadam Doma baznīcas krustejā

Bibliotēkas dibināšanas kvīts (1524. gads)

Pirmās četras grāmatas, kas saglabājušas
 no Rīgas pilsētas bibliotēkas (1524. gads)

Cauri gadsimtiem

Latvijas Akadēmiskā bibliotēka ir vecākā zinātniskā iestāde ne tikai Rīgā, bet arī Baltijā. Tās rašanās saistāma ar reformācijas kustību un datējama ar 1524. gada 6. martu, kad Rīgas rātes pārziņā nonāca piecas likvidētā Pelēkā (franciskāņu) klostera grāmatas. Tās tika nodotas latviešu luterāņu draudzes mācītājam Nikolajam Rammam, lai "tiktu lietotas un kalpotu vispārējam labumam".

Sākotnēji bibliotekārs grāmatu krātuvē strādāja vienīgi savā brīvajā laikā un bez noteikta atalgojuma. Bibliotēkai sava budžeta nebija, nepieciešamos līdzekļus katrā atsevišķā gadījumā piešķīra Rīgas rāte. 1553. gadā bibliotēka tika izvietota Doma baznīcas krustejas austrumu korpusā virs sakristejas, kas tolaik daudziem rīdziniekiem radīja priekšstatu par bibliotēkas piederību baznīcai. 1574. gadā kādā bijušā dominikāņu klostera grāmatā lasītājs ierakstījis, ka aizņēmis "baznīcas grāmatu".

Nosaukums "Rīgas pilsētas bibliotēka" savas tiesības pieteica lēni. Fridriha Villiša vēl 1743. gadā sarakstītās grāmatu glabātuves vēstures nosaukums ir daiļrunīgs: "Līdz šim nepazīstamā un apslēptā ... Rīgas pilsētas bibliotēka".

Sākumposmā gandrīz vienīgais, bet vēlāk nozīmīgākais bibliotēkas fonda papildināšanas veids bija dāvinājumi. Par pirmo stabilo grāmatu pienesuma avotu varam uzskatīt no Antverpenes aicinātā Nikolaja (ari Nikolausa) Mollīna spiestuvi, kas sāka savu darbību Rīgā 1588. gadā. Tieši N. Mollīna 1592. gadā iespiestais astroloģiskais prognostikons aizsāka bibliotēkas kalendāru kolekciju. 17. gadsimtā bibliotēka jau visai regulāri saņēma Domskolas un ģimnāzijas pasniedzēju disertācijas, disputos un svinīgos gadījumos teikto runu publicējumus, kā arī Rīgas iespiedēju izdotos darbus.

Pirmajos pastāvēšanas divsimt gados Rīgas pilsētas bibliotēkas fonds izauga līdz dažiem simtiem eksemplāru. Fondu veidoja pārsvarā reliģiska satura grāmatas latīņu valodā, bija atrodamī arī viduslaiku filozofu, antīko autoru darbi, kā arī grāmatas par medicīnu un vēsturi, ko varam uzskatīt par zinātniskās bibliotēkas pirmsākumu.

Pirmos grāmatu izsniegšanas noteikumus rāte apstiprināja 1664. gadā. Grāmatas līdznešanai izsniedza vienīgi pilsētas amatpersonām pret drošības iemaksu zelta vai sudraba naudā. Citiem grāmatas lasīšanai mājās neizsniedza, viņi varēja lasīt bibliotēkā "parastajās dienās". Lasītāji izteica protestus, jo bibliotēka bija atvērta tikai 2 stundas nedēļā, un, tā kā tajā nebija apkures, rīdzinieki varēja rēķināties ar grāmatu lasīšanu uz vietas vienīgi siltā laikā.

Vēl 18. gadsimta 60. gados trīs gadu laikā lasīšanai mājās tika izsniegtas tikai 24 grāmatas. Tomēr bibliotēkas fondi strauji auga no 5 tūkstošiem eksemplāru 1735. gadā līdz 11500 eksemplāriem 18. gadsimta 90. gados. Apgaismības ideju ietekmē palielinājās interese par sabiedriskajām zinātnēm; Rīgas sabiedrībā pieauga tieksme izziņāt Baltiju, tās iedzīvotājus un vēsturi. Aktīvākie lasītāji bibliotēku vēlējās izveidot par pilsētas sabiedriskās dzīves centru.

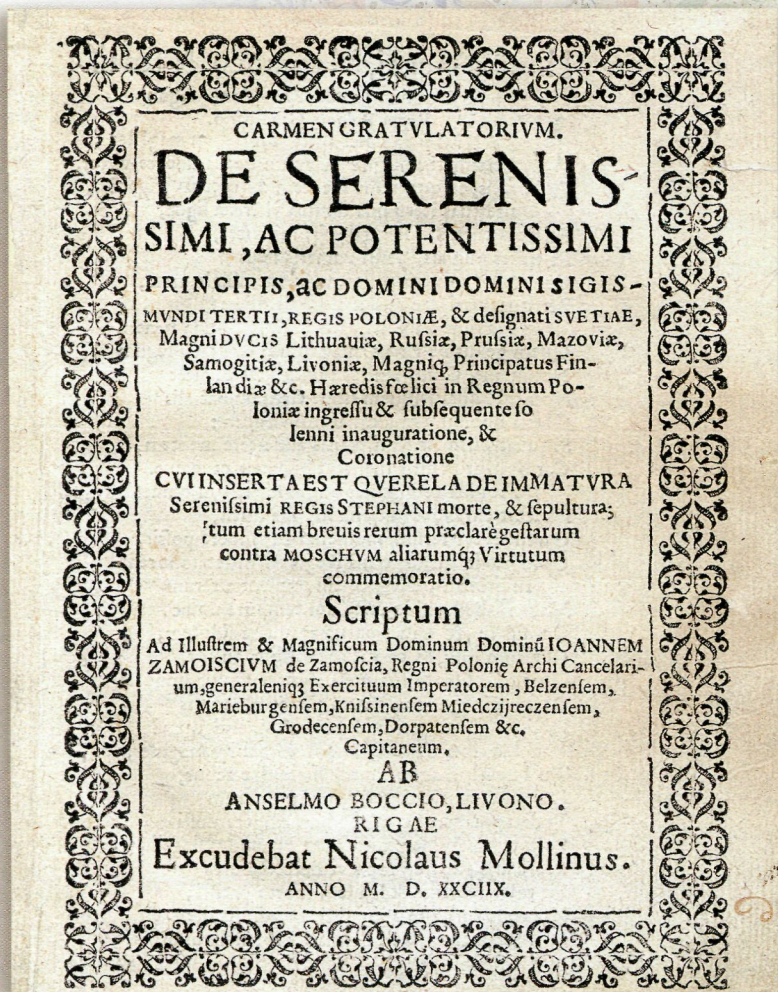
Tā rezultātā 1845. gadā apstiprināja jaunus Rīgas pilsētas bibliotēkas lietošanas noteikumus, tagad grāmatu krātuve bija atvērta 4 stundas nedēļā un divas grāmatas izsniedza uz četrām nedēļām. Par to, cik nepieciešamas grāmatas bija Rīgas sabiedrībai, liecina straujais izsniegumu pieaugums — 1070 grāmatu 1846. gadā.

1900. gadā bibliotēkas fondus veidoja jau 100 tūkstoši eksemplāru. Tika akcentēts grāmatu krātuves zinātniskais raksturs, gandrīz visa literatūra bija vācu valodā. Pēc revīzijas 1905.-1907. gada revolūcijas priekšvakarā paredzēja iegādāties vairāk literatūras latviešu valodā; 1919. gadā pirmo reizi bibliotēkas lietvedībā ieviesa latviešu valodu.

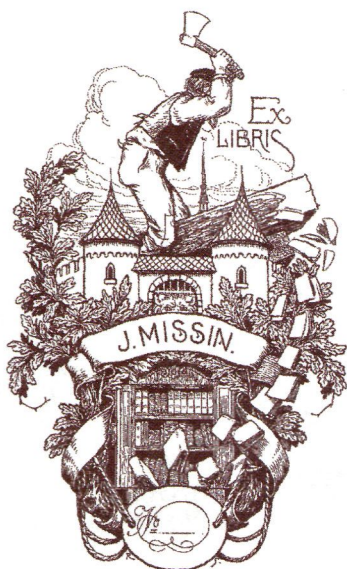
Un vēl daži grāmatu krātuvei un arī Latvijas vēsturei būtiski gadaskaitļi: 1945. gadā Rīgas pilsētas bibliotēku pārdēvēja par Valsts vēsturisko bibliotēku, bet 1946. gadā tā sāka saukties "Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas Fundamentālā bibliotēka, dibināta 1524. gadā"; 1992. gadā atbilstoši jaunajām Zinātņu akadēmijas un bibliotēkas funkcijām tā tika pārdēvēta par Latvijas Akadēmisko bibliotēku.

Stundu grāmata (Francija. 15. gs.)

Pirmā Rīgā iespiestā grāmata (1588. gads)

*J. Mišņa grāmatzīme.
Mākslinieks R. Zariņš*

Mišņa bibliotēka

Vecākā un pilnīgāka latviešu literatūras krātuve ir Mišņa bibliotēka, par kuras dibināšanas dienu tiek uzskatīts 1885. gada 19. septembris. Tieši šajā dienā latviešu bibliofils un bibliogrāfs Jānis Mišņš saņēma Vidzemes gubernatora atļauju sava tēva mājās "Krācēs" atvērt privātu publisku bibliotēku. Precizitātes labad gan jāpiebilst, ka J. Mišņš grāmatas lasīšanai apkārtējiem izsniedza jau kopš 1880. gada.

1906. gadā J. Mišņš ar daļu savas grāmatu krātuves pārcēlās uz Rīgu. Šajā laikā viņa bibliotēka jau bija izaugusi par plašāko latviešu grāmatu krātuvi. Slavenais latviešu bibliofils mēdza ierasties visur, kur vien varēja cerēt uz kādu grāmatu, un, ja atrada ko noderīgu, tad centās to iegūt savā īpašumā ar apbrīnojamu neatlaidību.

No 1919. līdz 1921. gadam J. Mišņš ar savu bibliotēku mitinājās pāris dzīvokļos Skolas ielā 25, tomēr arī šeit visām grāmatām vietas vairs nepietika. Izveidot laika garam atbilstošu bibliotēku traucēja ierobežotie materiālie līdzekļi. 1925. gada 7. decembrī pēc J. Mišņa priekšlikuma tika noslēgts līgums par bibliotēkas nodošanu Rīgai. Pilsētai nodoto krājumu inventāra grāmatā ir 28000 ierakstu.

Pēc oficiālās atklāšanas 1928. gada 2. martā Mišņa bibliotēka kļuva par ievērojamu kultūras centru, tās lasītāju vidū — J. Rainis, J. Jaunsudrabiņš, A. Čaks, J. Endzelīns, gandrīz visi tā laika izcilākie latviešu rakstnieki, mākslinieki, zinātnieki. "Lasītāji krātuvē nāk un plūst kā krāsaina, silta upe," rakstīja Aleksandrs Čaks. "Cits iegriežas tur vienu reizi, cietas vajadzības dzīts, cits vairākas. Dažam krātuve ir tāda pati nepieciešamība sirds remdei kā bagātajām dāmām kafejnīca un daudziem krogs. Tie saaguši ar bibliotēkas drusku ieskābo, kluso gaisu, grāmatām un bilžotām sienām vienā neatdalāmā vienībā un stingrā kopumā."

Beiza un jauna
Laika = Gramata

us
to 1831 mu Gaddu
pehz Jesus Weedsimchanas,

kam 365 beenas irr;

tā farakšita,

ka ta wiffā Kurfemmē, Widsfemmē un Leifchōs,

kur Latweefchi dšhwo, berriga irr,

un turrā

Ewehtkus un Darbadeenas, Saules
un Wehnes-Lehtchanu un No-ceschanu,
Deenas Gārsumu, Wehnes-Starpas
un Gaiša-Nojehgchanas

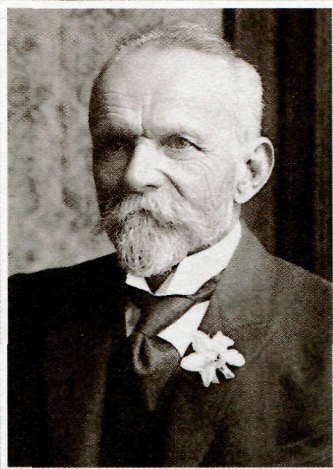
warr atraft.

Přeb. 1831

Zelgawā

pee Jahna W. Steffenhagen un Dehla.

Jānis Misiņš (1862-1945)

Veca un jauna laika grāmata 1831. gadam

1945. gada vasarā bibliotēka ar fondos esošajiem 77 000 eksemplāriem pārcēlās uz jaunām telpām Skolas ielā 3. 1946. gada 5. jūnijā Misiņa bibliotēka tika nodota jaundibinātajai Latvijas PSR Zinātņu akadēmijai; 1992. gadā Misiņa bibliotēka kļuva par bibliotēku bibliotēkā, un tās nosaukums šodien Latvijas Akadēmiskās bibliotēkas Misiņa bibliotēka, kuras fondu apjoms tuvojas miljonam eksemplāru, no kuriem grāmatas ir vairāk nekā 300 tūkstoši.

Aptuveni 30 procenti no visām Misiņa bibliotēkas grāmatām ir Latvijā izdotā daiļliteratūra latviešu valodā un svešvalodās, kā arī ārzemēs izdotie latviešu autoru darbi dažādās valodās. Šeit glabājas arī seno hroniku krājums — Indriķa Livonijas hronikas izdevumi latviešu, latīņu, vācu, angļu, krievu, igauņu valodā. Vecākais izdevums, kas iznācis Magdeburgā vācu valodā, datēts ar 1747. gadu.

Bibliotēkas ēka Rīpniecības ielā 10

Bibliotēka Lielvārdes ielā 24

Bibliotēkas celts no 1553. līdz 1891.gadam Doma baznīcas krustojā

Saglabātie dārgumi

Akadēmiskās bibliotēkas rokrakstu un reto grāmatu fondā ir vairāk nekā 32 000 grāmatu un ap 18 000 rokrakstu. Jāņem vērā, ka pati bibliotēkas izveidošanās nebūt nebija nejaušība - 16. gadsimta sākumā Rīga nebija Eiropas nomale. Rīdzinieki sarakstījās ar Mārtiņu Luteru, Roterdamas Erasmu un citiem Eiropas kultūras dižgariem.

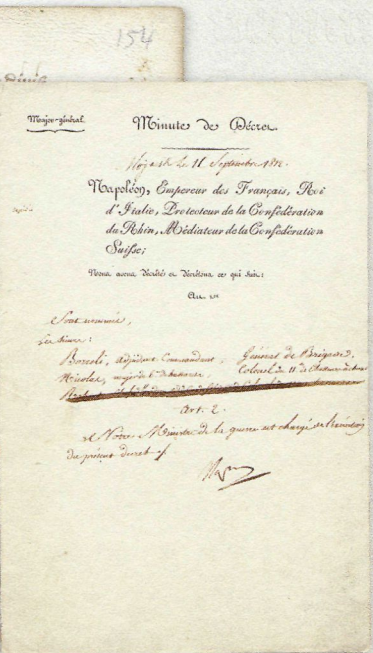
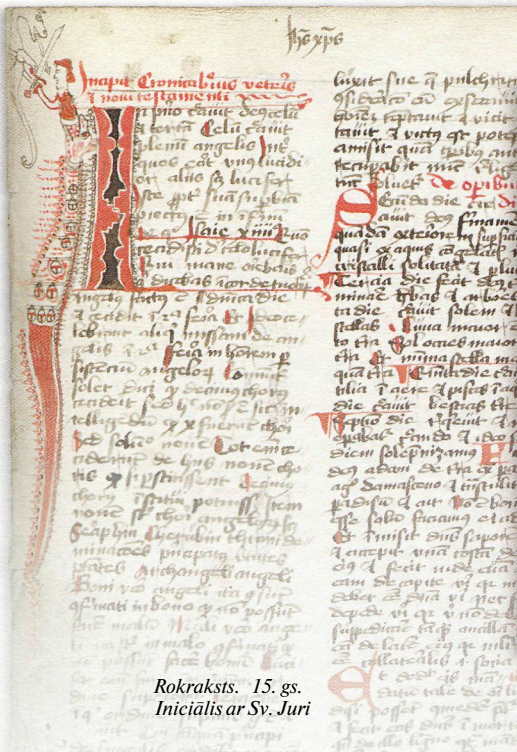
Daudzveidība Rīgas ielās.
J. K. Broces zīmējums (18.gs. 70.-90.gadi)

Vērtīgi seno hroniku noraksti latīņu valodā iegūti no kādreizējiem Rīgas katoļu klosteriem un baznīcām, piemēram, 13. gadsimta beigās rakstītās "Psalterium Davidis" (Dāvida psalmi) un "Parabolae Salomonis" (Zālamana līdzības un sakāmvārdi). Šādu rokraksta grāmatu cenas bija milzīgas. Piemēram, uz pergamenta rakstītas Bībeles izgatavošanai vajadzēja izmantot ap 170 teļādu, un tās cena līdzinājās Leipcigas namdara gada algai.

Ikvienu zinātniskā bibliotēka lepojas ar inkunābulām — grāmatām, kas, pateicoties Johana Gūtenberga izgudrotajai grāmatu iespiešanas tehnoloģijai, tika izgatavotas no 15. gadsimta vidus līdz 1500. gadam. Akadēmiskajā bibliotēkā to pavisam ir 210. Vecākā inkunābula, kas saglabājusies Latvijā, ir lapa no latīņu valodas mācību grāmatas "Catholicon", ko, domājams, 1460. gadā Mainzā iespiedis vēl pats J. Gūtenbergs.

Bibliotēkas glabāto inkunābulu tematika ir dažāda. Šeit varam atrast Akvīnas Toma (13 izdevumi), Alberta Lielā, Bonaventuras un citu viduslaiku filozofu sacerējumus, kā arī Bībeles, dažādus reliģiskos traktātus un svēto dzīves aprakstus. Antīko literatūru pārstāv Tita Līvija, Horācija, Ovidija, Vergīlija darbi, Senekas vēstuļu mantojums.

Raksturojot atsevišķas Akadēmiskajā bibliotēkā esošas ikunābulas, īpaši jāizceļ 1500. gadā Lībekā uz pergamenta melnā un sarkanā krāsā iespiestā "Missale Viburgense" (Mesu grāmata), ko rotā septiņi kokgriezuma tehnikā darināti iniciāļi. Grāmata ir vienīgais līdz šim apzinātais eksemplārs pasaulē.

Rokraksts. 15. gs. Inicialis ar Sv. Juri

Dokuments ar Napoleona autogrāfu. (1812. gads)

16. gadsimta pirmās puses iespieddarbu - paleotipu - vidū bibliotēkas fondos nozīmīga vieta ir Vitenbergā izdotajiem Mārtiņa Lutera darbiem. T'e ir galvenokārt polemiskas ievirzes raksti, no kuriem vairāki vēršas pie domubiedriem Rīgā, Tērbatā, Rēvelē ar aicinājumu veicināt laicīgo izglītību, dibināt skolas un bibliotēkas. Paleotipu kolekcijā atrodami Roterdamas Erasma, Petrarkas, Juvenāla, Cicerona, Ezopa darbu izdevumi.

Liela kultūrvēsturiska nozīme piešķirama kādreizējā Rīgas liceja pedagoga J.K. Broces (1742-1823) unikālajai kolekcijai, ko Rīgas pilsētas bibliotēka ieguvusi pēc viņa nāves. Tie ir 10 lielformāta sējumi "Sammlung verschiedener Liefländischer Monumente ...", kuru 3130 lappusēs tušas zīmējumos, akvareļos, aprakstos un dokumentos fiksēta ne vien Rīgas, bet arī Latvijas un Igaunijas vēsture. Pieaugošais izgatavoto elektronisko un papīra kopiju skaits liecina, ka pastiprinās interese par J. K. Braces arhīvā atspoguļotajām Latvijas kultūras unikālajām vērtībām.

Būtisks ir bibliotēkas fondos saglabātais izcilā baltvācu publicista Garlība Merķeļa rokrakstu fonds - manuskripti, uzmetumi, piezīmes, plaša sarakste, tajā skaitā ar J. G. Herderu, kurš no 1765. līdz 1769. gadam strādājis Rīgas Domskolā un pilsētas bibliotēkā. Bagāta un interesanta ir ievērojamu valstsvīru, rakstnieku, zinātnieku, kultūras darbinieku autogrāfu kolekcija. Saglabājusies Mārtiņa Lutera 1540. gadā uz Rīgu rakstīta vēstule, Pētera I, Katrīnas II, Napoleona parakstītie rīkojumi.

21. gadsimtā arvien svarīgāka kļūst bibliotēkas loma informācijas pieejamības nodrošināšanā, pārmaiņas sabiedrībā pieprasa jaunu domāšanu un jaunas darba formas. Šodien Latvijas Akadēmiskā bibliotēka ir vispārpieejama zinātniska bibliotēka ar vairāk nekā trīs miljoniem iespieddarbu, elektronisko izdevumu, audiovizuālo materiālu, rokrakstu un citu dokumentu 69 valodās. Bibliotēka nodrošina informācijas brīvu pieejamību, maksimāli efektīvi izmantojot finansiālos, tehniskos un cilvēku resursus. Latvijas Akadēmiskā bibliotēka ir atvērta visiem - zinātniekiem un augstskolu pasniedzējiem (viņu ir ap 30% no lietotāju kopskaita), studentiem (45% no kopskaita), citiem interesentiem un pat vecāko klašu skolēniem. Patlaban bibliotēkā ir reģistrēti 25 tūkstoši lietotāju. Bibliotēkā strādā erudīti darbinieki, kuri palīdz izvēlēties un sameklēt nepieciešamo literatūru.

Sakarā ar informācijas tehnoloģiju plašu integrāciju sabiedrībā tiek optimizēts un uzlabots Latvijas Akadēmiskās bibliotēkas darbs. Bibliotēkas pievilksanas spēks slēpjas operatīvi pieejamā un precīzā lietotāju informatīvajā nodrošinājumā. Materiālu klāstā būtisku vietu ieņem CD—ROM datu bāzes un tiešsaistes bibliogrāfiskās, faktogrāfiskās un pilno tekstu datu bāzes — EBSCO Onlīne, STN International, ISI Web of KNOWLEDGE, Engineering Village, ChemVillage, NAIS un Lursoft. Bibliotēka veido un uztur tādas tiešsaistes bibliogrāfiskās datu bāzes kā Informācijas avoti Latvijā, Latvijas sabiedrība, notikumi zinātnē un kultūrā un citas.

Starpbibliotēku abonements (SBA) ir bibliotēku savstarpējās sadarbības veids. Ar tā palīdzību var pasūtīt bibliotēkas krājuma neesošos un lietotājiem nepieciešamos iespieddarbus no ārvalstu bibliotēkām un dokumentu piegādes centriem, ir iespējams saņemt jebkuru grāmatu, žurnālu vai atsevišķu rakstu.

Latvijas Akadēmiskā bibliotēka ir Starptautiskās organizācijas "Pelēkās literatūras izmantošanas asociācija" (EAGLE) nacionālais centrs Latvijā. Latvijas pelēkās literatūras (disertācijas, konferenču un semināru materiāli) datu bāze ir apskatāma bibliotēkas mājas lapā.

Lasītava Lielvārdes ielā 24

Misiņa bibliotēkas lasītava Rūpniecības ielā 10

Austrijas un Šveices literatūras nodaļa Latvijas Akadēmiskajā bibliotēkā ir šo valstu kultūras un mediju centrs Latvijā. Austrijas literatūras fonds pašreiz aptver 3 450 iespaidarbu, Šveices literatūras fondā - 800 iespaidarbu. Apmeklētāju rīcībā ir brīvpieejas fonds ar ērtu lasītavu, kurā līdzās mūsdienu austriešu un šveiciešu literatūrai tiek piedāvātas arī grāmatas par vēsturi, novadpētniecību, politiku, mākslu un arhitektūru, ir pieejami arī kompaktdiski un videofilmas.

Zinātniskās bibliogrāfijas nodaļā tiek sastādīti un izdoti bibliogrāfiskie rādītāji - gan biobibliogrāfisko rādītāju sērija "Latvijas zinātnieki", gan retrospektīvie pētījumi - "Latviešu periodika" un citi. Biežāk izmantotais gan tiešsaistes formā, gan iespēstajā variantā ir kārtējais bibliogrāfiskais rādītājs "Ārzemju periodiskie izdevumi Latvijas bibliotēkās un informācijas centros", kas ir Latvijas bibliotēkās saņemto ārvalstu periodisko izdevumu kopkatalogs.

Izstādes ir viens no izplatītākajiem bibliotēkas uzkrāto bagātību publicitātes veidiem, kā arī bibliotēkas starptautiskās sadarbības forma. Tās kļuvušas vērienīgākas, guvušas plašu rezonansi Latvijā un regulāri apskatāmas abās bibliotēkas ēkās. Tiek veidotas arī starptautiskas izstādes, kuras eksponētas Ukrainā, Austrijā un Igaunijā.

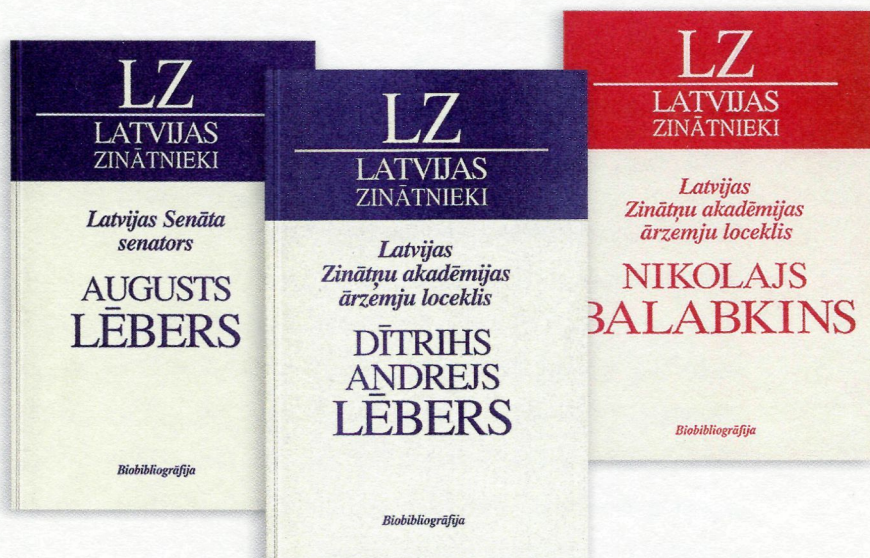

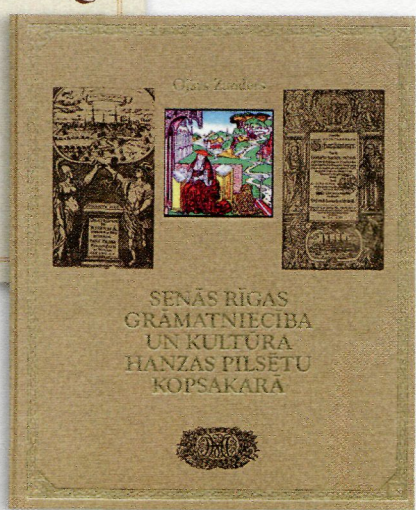
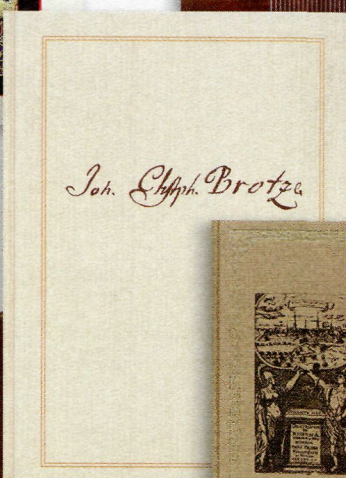
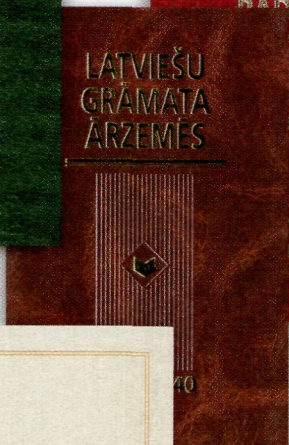
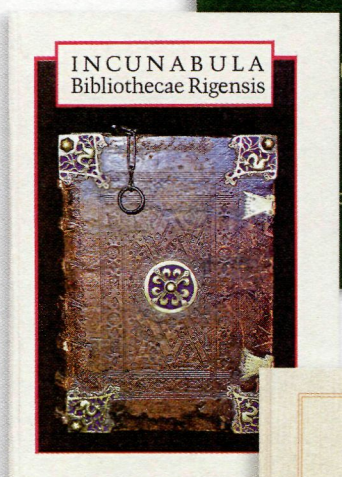
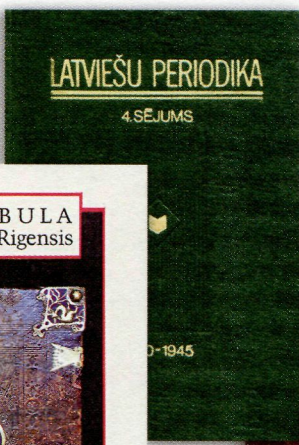
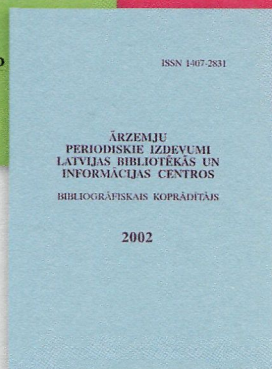
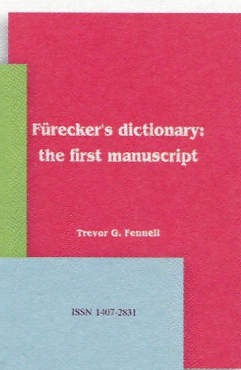
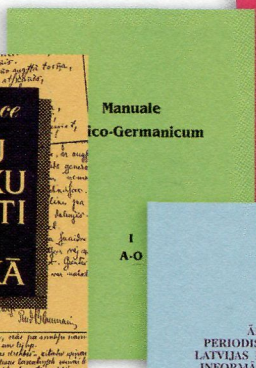
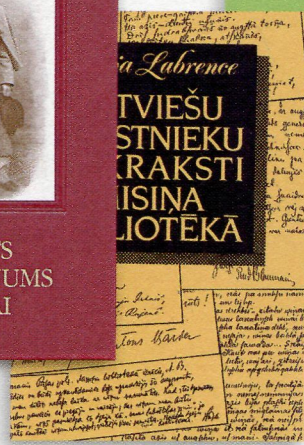
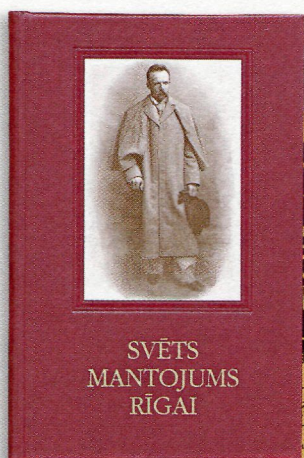
Latvijas Akadēmiskās bibliotēkas direktore Venta Kocere un prof. Ina Druvieta izstādes "Mantojums" atklāšanā 2003.gadā.

Kā patstāvīga zinātniska iestāde Latvijas Akadēmiskā bibliotēka ne vien sekmē, bet arī veic pētījumus bibliotēku, bibliogrāfijas, grāmatzinātnes un informācijas tehnoloģiju nozarē. Latvijas Akadēmiskā bibliotēka ir mūsdienīgs kultūras un zināšanu centrs ar orientāciju uz lasītāju. Tās mērķis ir informācijas ērta pieejamība visiem valsts iedzīvotājiem un integrācija Valsts vienotā bibliotēku informācijas sistēmā.

Bibliotēka piedāvā maksas pakalpojumus:

- Kopēšanu
- Melnbaltas un krāsainas datorizdrukas
- Internetu un datorpakalpojumus
- Skenēšanu
- Iespieddarbu iesiešanu un citus poligrāfiskos pakalpojumus

Bibliotēka atvērta:

Pirmdienās	10-20
Otrdienās	10-20
Trešdienās	10-20
Ceturtdienās	10-20
Piektdienās	10-20
Sestdienās	10-17

Mēneša otrā trešdiena — spodrības diena

Adrese:

Latvijas Akadēmiskā bibliotēka
Rūpniecības ielā 10, Rīga, LV-1235
Lielvārdes ielā 24, Rīga, LV-1006

E-pasts:	acadlib@lib.acadlib.lv
Internets:	http://www.acadlib.lv
Fakss:	7106202
Direktore:	Venta Kocere

Telefoni:

Rūpniecības ielā 10	
Direkcija	7106206
Misīņa bibliotēka	7106251
Rokrakstu un reto grāmatu nodaļa	7106238
Zinātniskās bibliogrāfijas nodaļa	7106226
Informācijas tehnoloģiju nodaļa	7106213
Austrijas un Šveices literatūras nodaļa	7106205
Reģistratūra	7106210
Lielvārdes ielā 24	
Lietotāju reģistrācijas un apkalpošanas nodaļa	7106290
Bibliogrāfisko uzziņu nodaļa	7106288
Starpbibliotēku abonements	7106293
Poligrāfijas un grāmatu restaurācijas nodaļa	7106280
Reģistratūra	7106281